

ВЕТОСАВЉЕ

**Светосавље.орг :: Библиотека ::
Ћирилица :: Latinica**

**СВЕТИ ИПОЛИТ РИМСКИ
ИЗЛОЖЕЊЕ О ХРИСТУ И АНТИХРИСТУ НА
ОСНОВУ СВЕТОГ ПИСМА[1]**

1. Сагласно жељи коју си изразио[2], да до танчина размотримо питања која си нам поставио, љубљени мој брате Теофиле[3], сматрах за најбоље да пред очима твојим изложим оно к чему стремиш, на основу самога Божанственога Писма, захватајући из њега као из свештенога источника. И то не само да би

добрио одговор, примивши ово слухом уха, но да би, у исто време, по мери сила (својих) испитавши саму суштину ствари, узмогао да због свега прославиш Бога. Нека ти послужи ово од нас као безбедно руководство у садашњем животу, еда би појмивши на основу датих речи све оно што се многима показа као тешко појмиво и несхвативо - и сам могао положити семена у дубину свога срца као у плодородну и узорану земљу, а да би, уз помоћ њихову, могао посрамити и оне који се показују противницима и порицатељима спасоносне речи. У исто време, бојим се да то^[4] преко тебе не дође до уха неверника и хулника, јер од тога вреба немала опасност. Напротив, то саопштавај искључиво људима благочастивим и верним, који желе да живе свето и праведно са страхом (1. Сол. 2,10). Заиста, не без разлога и блажени апостол (Павле) упозорава Тимотеја у посланици: *"О Тимотеје, сачувај поверени ти залог, клонећи се поганих и празних разговора и спорова лажно названог знања, којему се неки приволеше и отпадоше од вере"* (1. Тим.6, 20-21). И још: *"Ти, дакле, чедо моје, јачај у благодати која је у Исусу Христу. И што си чуо од мене пред многим сведоцима, то предај верним људима, који ће бити кадри и друге научити* (2. Тим. 2, 12). Према томе, ако је блажени Апостол са предострожношћу предавао оно што није

свима било доступно знати, предвидећи духом да "неће сви веру" (2. Сол. 3, 2), колико бисмо се онда већој опасности подвргнули ми ако бисмо без предострожности и у свакој прилици предавали речи Божије нечистим и недостојним мужевима?

2. Обрати пажњу на то да блажени Пророци беху очи за нас: они вером прозираху тајне Логоса, које послужише потоњим поколењима. Они говораху не само о ономе што беше, но објављиваху и о садашњем и о будућем. А све то (тако би) да се пророк не би јављао пророком само за једно одређено време, већ да би (он), пророкујући будуће, за сва поколења могао у себи имати знамење своје пророчке службе. Пророци - сви усавршени пророчким духом, удостојени од Самога Логоса, међусобно усаглашени као музички инструменти, свагда имајући у себи Логоса у својству свирајућега гудала, (свагда) покретани (тим Логосом) - објављиваху управо оно што хтеде Бог. Они не пророковаху својом сопственом силом и - у томе, наравно, нимало нисам у заблуди - не проповедаху оно што сами жељаху, но, пре свега, Логосом беху умудрени на прави пут, а затим виђењем правилно преднаучени беху будућем[5], и, тек потом, задобивши пуномоћје, они отпочињаху да казују оно што искључиво њима јединима би

од Бога откривено. И, уистину, на основу чега се другог пророк може називати пророком ако не по томе што духом предвиђаше будуће? Јер, ако би пророк казивао о било чему што (већ) беше, он тада и не би био пророк, будући да би говорио о ономе што је свима познато; (речју), с правом као пророка почеше да поштују искључиво онога који расуђиваше о будућем. Ето зашто - и потпуно оправдано - још од самога почетка пророци беху називани "видиоцима". Ето зашто и ми, добро изучивши оно што Пророци пророковаху, не говоримо више од свога сопственога измишљања и нипошто не покушавамо да уводимо новотарије, већ искључиво давно изречене речи излажући, предајемо (их) свима који могу правилно веровати да би се, у датом случају, задобила обострана заједничка корист, која се у погледу онога који говори састоји у томе да он кроз држање (истих) у уму задобија могућност да правилно излаже оно о чему расуђује, а која се у погледу онога који слуша састоји у томе да он усмерава свој ум на примање онога што се излаже. Према томе, будући да и првome и другome (увек) предстоји заједнички труд: ономе који говори - да правилно излаже, а ономе који слуша - да пажљиво слуша и сагласи се оним што (му) се говори, и ја теби саветујем, Теофиле, да се заједно са мном

подвизаваш у молитвама Богу,

3. Да би, уз моју помоћ, могао да разјасниш себи оно што у давнини блаженим Пророцима разоткри Логос Божији, (Који), у наше дане, Сам постаде Дете Божије, Које се, будући од вечности Логос, сада јави у свету нас ради људи[6]. Уз помоћ, Њему упућених, молитава ти и стремиш да достигнеш испуњење својих жеља[7]. И заиста, Логос кроз све Свете показује милосрђе и правичност; као искусни лекар, Логос хита и покреће Себе на оно што је нама корисно. Логос зна људску немоћ. Логос се стара да неразумне поучи, а заблуделе на Свој истинити пут обрати. Логоса лако налазе они који Га ишту са вером, а онима који се чистих тела и непорочнога срца с напором старају да куцају на двери, Логос одмах исте и отвара. Логос никога од Својих раба не одбацује, никога се не гнуша као онога који не може бити достојан Његових Божанствених Тајни. Богатога не претпоставља бедноме, нити беднога понижава због његовога сиромаштва; не ружи варварина као неразумнога, не одбацује ушкопљеника као нечовека; не гнуша се жене због њене непослушности која се зби у почетку; не осрамоћује ни мушкарца због његовога престапа, но свима указује милост и жели све да спаси, све жели да учини синовима Божијим и све Свете призива к Јединоме

савршеноме Човеку. Он је једино Дете Божије, кроз Кога и ми, удостојивши се новог рођења Духом Светим, сви желимо да достигнемо Јединога савршенога и наднебеснога Човека.

4. Логос Божији, будући бестелесан, прими на Себе свето тело од Свете Дјеве, као женик одежду, исткавши[8] је Себи у време крснога страдања да би, прожевши смртно тело наше Својом силом и сјединивши трулежно с нетрулежним и немоћно са свесилним, могао спасти пропалога човека[9]. Дакле, ткачки разбој јесте то страдање, које се саврши на Крсту; основа његова јесте сила Духа Светога; потка јесте оно свето тело, које би откано у Духу Светом[10]; нити јесу благодат (која се дарује) кроз љубав Христову, која свезује и сједињу је уједно и једно и друго[11]; чунак јесте Логос, а ткачи јесу Патријарси и Пророци, који исткаше Христу прекрасни подир[12] и савршени хитон, пролазећи кроз које, слично чуну, Логос доткива кроз њих управо оно што жели Отац.

5. Но, већ је време да се, коначно, окренемо и решавању нашега питања, будући да је у (овом) предговору у славу Божије сасвим довољно казано. У погледу овога биће сасвим оправдано да се обратимо самом Свештеном Писму и на основу њега покажемо: какав ће и откуда ће бити долазак антихристов? У које ће се одређено време и час открити безаконик?

Откуда ће он бити и из ког народа ће доћи? Какво је име његово, које је помоћу бројева одређено у Писму? На који ће начин он обманути људе, сабравши их од свих крајева земље? Како ће он покренути гоњења и прогоне Светих? На који ће се начин јавити Господ с Небеса и како ће сав свет бити уништен огњем? Какво ће бити славно и Небеско Царство Светих, царујућих заједно са Христом, и какво ће бити вечно мучење нечастивих у огњу?

6. Господ и Спаситељ наш Христос Исус, Син Божији, због Свога царскога и славнога достојанства предобјављен беше као лав; на сличан начин Писмо унапред указа и на антихриста[13] као лава, због тога што ће овај тиранин и насилник, будући обманитељ, желети да се уопште и у свему приказује сличан Сину Божијем. Лав је Христос, лав је и антихрист; Цар је Христос, цар - мада земаљски - и антихрист. Спаситељ се јави као Јагње. На сличан начин ће се и антихрист приказивати као јагње, мада ће изнутра бити вук. Спаситељ обрезанима дође у свет; на сличан начин ће се јавити и антихрист. Господ посла Апостоле свим народима, на сличан начин ће и антихрист послати своје лаж-апостоле. Спаситељ сабра Своје расејане овце; на сличан начин ће и антихрист сабрати расејани народ

јудејски. Господ даде печат онима који верују у Њега (Мт. 28, 19; Откр. 7, 2; 9, 4); на сличан начин ће и антихрист дати свој (печат). У лику човека јави се Господ (Откр. 16,2; Филипљ. 12,7); у лику човека доћи ће и антихрист. Васкрсе и показа Спаситељ Своје свето Тело као храм (Јн. 2,19); тако ће и антихрист (изнова) подићи камени храм у Јерусалиму. (Но) све ове преварне лукавштине антихристове ми ћемо раскринкати (нешто) касније, а сада ћемо се усредсредити на предмет наших расуђивања.

7. Блажени Јаков, најављујући у својим благословима оно што се тиче Господа и Спаситеља нашега, говори овако: *"Јудо, тебе ће хвалити браћа твоја, а рука ће ти бити за вратом непријатељима твојим, и клањаће ти се синови оца твојега. Лавићу, Јудо! Од изданка си, сине мој, изаишао; спустио си се и легао као лав и као лавић. Ко ће га пробудити? Палица владалачка неће се одвојити од Јуде нити од ногу његових онај који поставља закон, докле не дође онај коме припада, и њему ће се покоравати народи. Тај ће бити чекање народа. Веже за чокот магаре своје и за племениту лозу младе од магарице своје; у вину пере хаљину своју и огртач свој у соку од грожђа. Очи му се црвене од вина и зуби беле од млека"* (1. Мој. 49, 8-12).

8. Ти, наравно, знаш смисао ових речи и мени би, чини ми се, у овом случају следовало

да одустанем (од њиховог објашњавања). Но, будући да сама њихова важност изискује да се о њима неизоставно говори, то их ћутањем нећу мимоићи. Заиста, ове речи уистину јесу божанствене и славне, и души корисне. Заправо, рекавши: *"Лавићу Јудин,"* пророкзначи Сина Божијега, рођенога по телу од Јуде и Давида (Римљ. 1, 3). А изразом: *иод изданка си, сине мој, изашао"*, он указа на плод који израсте из Свете Дјеве, који се роди не од семена (телеснога), већ би зачет од Духа Светога и, истовремено, изникну као из светог изданка. Исаија говори: *"Изаћи ће палица из корена Јесејева и цвет из корена његова изникнуће"* (Иса. 11, 1). Оно што Исаија назва "цветом", Јаков назва "изданком". И заиста, с почетка Логос израсте у утроби, а потом процвета у свету. Даље, изразом: *"спустио си се и легао као лав и као лавић"* означено је тридневно успење Христово, слично ономе што говори и Исаија: *"Како верни град поста блудница? Пун беше Сион правде, правда наставаше у њему, а сада - убице"* (Иса. 1, 21). На сличан начин и Давид (говори): *"Уснух и спавах, и устах, јер ме Ти, Господе, штитиш"* (Пс. 4, 8), и то да би тиме показао како успење Његово, тако и васкрсење које ће за њим уследити. Јаков даље говори: *"ко ће га пробудити?"* то јест отац (Јаков) у овом случају говори што и Павле, када вели: *"И (кроз) Бога*

Оца Који васкрсе Христа из мртвих" (Гал. 1,1).

9. А речима: "Палица владалачка неће се одвојити од Јуде нити од ногу његових Онај који поставља закон, докле не дође Онај коме припада, и Њему ће се покоравати народи. Тај ће бити чекање народа", указано је на прејемствено продужење царскога рода од Јуде до Христа, што се и испуни. Христос јесте наше "чекање народа". Заиста, ми очекујемо Њега, Који ће доћи с Небеса у сили, и већ (Га) вером угледавамо.

10. "Веже за чокот магаре своје", то јест народ обрешани к призвању његовоне. Јер Он Сам јесте Чокот (Јн. 15. 1). "И за племениту лозу младунче од магарице своје", то значи да Христос и народе паганске привуче к Себи као младунче. (Речју), Он призва к једној вери како обрешане, тако и необрешане.

11. "У вину пере хаљину своју", односи се на Очеву благодат Светога Духа, која сиђе на Њега с Небеса на Јордану (Мт. 3, 1617; Мк. 1, 1011; Лк. 3, 22; Јн. 1, 33). "И огртач свој (перe) у соку од грозђа" - у соку каквога грозђа ако не (у Крви) Свога светогa Тела, попут грозда исцеђеног на Крсту? Из Његовога Ребра избујаше два источника: крви и воде (Јн. 19, 34), у којима се омивају и очишћују народи, које управо и треба сматрати хаљином Христовом.

12. "Очи су Му радосне од вина". Шта су то

(радосне) очи Христове, ако не блажени Пророци, који провидеше духом и предобјавише страдања Његова (упор. 1. Петр. 1,11)? Они се силом (Духа) радоваху, сазерцавајући Христа духовним очима и задобијајући непрестано усавршење од Самога Логоса и Његове благодати.

13. А рекавши: "*и зуби (су Му) беле од млека*", (Писмо) означи заповести чисте, које ће изаћи из светих уста Христових, као млеко.

14. Према томе, Писмо назва Христа "лавом и лавићем"; а слично је казано и за антихриста. И Мојсије, заиста, тако говори: "*А за Дана рече: Дан је лавић, који ће искочити из Васана* (5. Мој. 33, 22). Али, да ко не погреша, помисливши да су ове речи речене за Христа, нека обрати пажњу на следеће. "*Дан је*", говори (Писмо), "*лавић*": назвавши колено које ће изаћи од Дана, Писмо учини, заправо, указа, на (колено) од кога ће се родити антихрист. На тај начин, као што се од колена Јудина роди Христос, тако ће и од колена Данова произаћи антихрист. А да је то заиста тако на то унеколико указује и Јаков: "*Дан ће бити змија на путу и гуја на стази, која уједа коња за копиту*" (1. Мој. 49,19). Дакле, каква ће то бити змија ако не (тај) обманитељ од искони, о коме се говори још у књизи Постања, који обману Еву и спотаче Адама? Но, будући да се ово тврђење мора тек доказати

многобројним сведочанствима, то ћемо ми са тим (доказивањем) и наставити.

15. Пророк овако сведочи да ће се од колена Данова заиста родити и подићи тиранин, цар, судија ужасни, син ђавољи: *"Дан ће судити народу својему, као једно између племена Израилевих"* (1. Мој. 49, 16). Истина неко може рећи: то би казано о Самсону, који се роди од колена Данова и суђаше народу двадесет лета. Но, то се на Самсону зби само делимично, а у потпуности ће се испунити тек на антихристу. Јер и Јеремија говори слично: *"Од Дана чу се фрктање коња његових, од рзања пастува његових сва се земља затресе* (Јерем. 8,16)[14]. И један други пророк говори: *"Он сабра сву силу своју од истока сунца до запада; и како они које призва, тако и они које не призва, (једнако) ће поћи скупа са њим; он ће учинити да се бели море од (мноштва) једара лађа његових и да се црни поље од (мноштва) огромних штитова и оклопа; и сваки који се сретне са њим у бици, пашће од мача"*[15]. А да све ово би казано не за неког другог, већ управо за тог - бестидног и богопротивног - тиранина, наставићемо да показујемо и надаље.

16. Заправо, Исаија говори овако: *"Али када сврши Господ све дело Своје на Гори Сионској и у Јерусалиму, тада ћу обићи плод охолога срца цара Асирскога и славу поноситих очију његових. Јер*

рече: крепошћу руке своје учиних и мудрошћу својом, јер сам разуман; и преместих међе народима и блаш њихово заплених и као јунак оборих становнике. И рука моја нађе као шездобоштво у народа, и као што се купе јаја остављена тако покупих сву земљу, и не би никога да махне крилом или да отвори уста нити да писне. Хоће ли се секира величати над оним који њоме сече? Хоће ли се тестера разметати над оним који њоме ради? Као да би прут махао оним који га дише, као да би се хвалио штап да није од дрвета. Зато ће се Господ, Господ над војскама, пустити на претиле њихове мршу, и славу ће његову потпалити да гори као огањ. Јер ће светлост Израилева бити огањ, и светац ће његов бити пламен, и упалиће и сажећи ће трње његово и чкаљ његов у један дан" (Иса. 10, 12-17).

17. И изнова на другом месту говори: "Како нешта настојника, нешта данка? Сломи Господ штап безбожницима, палицу владоцима, која је љуто тукла народе без престанка, и гневно владала над народима, и гонила немилице. Сва земља почива и мирна је; певају из свег гласа. Веселе се због тебе и јеле и кедри ливански шворећи: откако си пао, не долази нико да нас сече. Пакао доле усколеба се тебе ради да те сретне када дођеш, пробуди ти мртваце и све кнезове земаљске, диже с престола њихових све царе народне. Сви ће проговорити и рећи теби: и ти ли си узнемогао као и ми?"

Изједначио си се са нама? Спусти се у пакао понос твој, много весеље твоје; прострти су пода те мољци, а црви су ти покривач. Како паде с неба, звездо данице, кћери зорина? Како се обори на земљу, ти који си газио народе? А говорио си у срцу свом: изаћи ћу на небо, више звезда Божијих подишућу престо свој, и сешћу на гори високој и на страни северној. Изаћи ћу у висине над облаке, изједначићу се с Вишњим. А ти се у пакао сврже, у дубину гробну. Који те виде погледаће на тебе, и гледаће те шворећи: то ли је онај који је тресао земљу, који је дрмао царства, који је васелену обраћао у пустињу, и градове њене раскопавао? И који робље своје није отпуштао кући? Сви цареви народни, свеколики, леже славно, сваки у својој кући. А ти се избаци из гроба свога као гадна грана, као хаљина побијених, мачем посечених, који силазе у јаму камену, као погажен стрв. Нећеш се здружити с њима погребом, јер си земљу своју затро, народ си свој убио; неће се спомињати семе зликовачко док је века. Припремите покољ синовима његовим за безакоња отаца њихових да се не подигну и не наследе земље и не напуне васелену градовима (Иса. 14, 4-21).

18. На сличан начин и Језекија говори о антихристу овако: "Овако вели Господ Господ: што се понесе срце твоје, те велиш: ја сам Бог, седим на престолу Божијем усред мора; а човек си а не Бог, и изједначујеш срце своје са срцем Божијим.

Ето мудрији си од Данила, никаква тајна није скривена од тебе. Стекао си благо мудрошћу својом и разумом својим, и насуо си злата и сребра у ризнице своје. Величином мудрости своје у трговини својој умножио си благо своје, те се понесе срце твоје ближом твојим. Зато овако вели Господ Господ: што изједначујеш срце своје са срцем Божијим, зато, ево, Ја ћу довести на тебе иностранце најљуће између народа, и они ће истрипути мачеве своје на лепоту мудрости твоје и убиће светлост твоју. Свалиће те у јаму, и умрећеш усред мора смрћу побијених. Хоћеш ли пред крвником својим казати: ја сам Бог, кад си човек а не Бог у руци онога који ће те убити? Умрећеш смрћу од руке туђинске, јер Ја рекох, говори Господ Господ (Језекиљ. 28, 2-10).

19. Указасмо, дакле, на ове одломке. Обратимо (сада) нарочиту пажњу на оно шта говори Данило у (својим) виђењима. Говорећи понаособ, после виђења, о царствима која ће постати, он, у вези са последњим временима, показа како јављење антихриста тако и крај свецелога света. Објашњавајући виђење Навуходносорево, он говори овако: "Ти, царе, виде а то лик велик, велик беше лик и светлост му силна, и стајаше према теби, и страшан беше на очима. Глава томе лику беше од чистог злата, прси и мишице од сребра, трбух и бедра од бакра, голени му од гвожђа, а стопала које од гвожђа које од земље. Ти гледаше докле се одвали

камен без руку, и удари лик у стопала бакрена и земљана, и сатре их. Тада се сатре и гвожђе и земља и бакар и сребро и злато, и поста као плева на гумну у лето, те однесе ветар, и не нађе му се место, а камен, који удари лик, поста шра велика и испуни сву земљу” (Дан. 2, 31-35).

20. Додавши овоме[16] и виђење Данилово, изложићемо једно заједничко тумачење оба, да бисмо показали како су они међусобно сагласна и истинита. Данило говори овако: ”Данило проговори и рече: видех у виђењу своје ноћу, а то четири ветра небеска ударише се на великом мору. И четири велике звери изиђоше из мора, свака друшчија. Прва беше као лав, и имаше крила орлова. Гледах докле јој се крила не ишчупаше и подиже се са земље и стаде на ноге као човек, и срце људско даде јој се. Потом, гле, друга звер беше као медвед, и стаде с једне стране, и имаше три ребра у устима међу зубима својим, и говораше јој се: устани, једи много меса. Потом видех, и гле, трећа, као рис, имаше на леђима четири крила као птица, и четири главе имаше звер, и даде јој се власт. Потом видех у виђењу ноћном, и гле, четврта звер, које се требаше бојати, страшна и врло јака, и имаше велике зубе гвоздене, јеђаше и сатираше, и гажаше ногама остатак, и разликоваше се од свих звери пређашњих, и имаше десет рогова. Гледах рогове, и гле, други мали рог израсте међу њима, а три прва рога ишчупаше се пред њим; и, гле, очи као човечије

беху на том рогу и уста која говораху велике ствари.

21. Гледах докле се поставише престоли, и Старац седе, на коме беше одело бело као снег, и коса на глави као чиста вуна, престо беше као пламен огњени, точкови му као огањ разгорели. Река огњена излазаше и течаше испред Њега, хиљаде хиљада служажу Му, и десет хиљада по десет хиљада стајажу пред Њим; суд седе, и књиге се отворише. Тада гледах ради гласа великих речи које говораше онај рог; и гледах докле не би убијена звер и тело јој се рашчини и даде се да изгори огњем. И осталим зверима узе се власт, јер дужина животу беше им одређена до времена и рока.

22. Видех у виђењу ноћном и, гле, као Син Човечији иђаше с облацима небеским, и дође до Старца и стаде пред Њим. И даде Му се власт и слава и царство да Му служе сви народи и племена и језици; власт је Његова вечна, која неће проћи, и царство се Његово неће расути (Дан. 7, 2-14).

23. Будући да се све ово што би казано у тајанственом смислу неке чини несхвативим, то ми управо због тога ништа од указаног нећемо сакрити од оних који у ствари познања имају здрави ум. Говорећи о "лаву који излази из мора" Данило означи царство вавилонско, које постојаше у свету. То царство означава, такође, и златна глава лика. А речима "и имаше крила орлова", (Данило указа) на то да се цар

вавилонски узвиси и погорди пред Богом. Када каже: *"докле јој се крила не ишчупаше"* Данило означава да одузета од њега[17] би слава: и заиста, цар вавилонски би изгнан из свога царства. Речи: *"и срце људско даде јој се"* означавају да се он покаја, познавши да је (обични) човек, и да принесе Богу славу.

24. После лава (Данило) виде *"другу звер, која беше као медвед"* - ту звер која беху Персијанци. И, заиста, после Вавилонаца завладаше Персијанци. А речима *"и имаше три ребра у устима међу зубима својим"* - он указа на три народа: Персијанце, Миђане и Вавилонце. На њих указује и сребро на лику, које се (помиње) после злата. Затим (долази) *"трећа звер - као рис"*: та (звер) беху Грци. Уистину, после Персијанаца завлада Александар Македонски, који сврже Дарија: он је тај бакар показан на лику. А рекавши *"имаше на леђима четири крила као птица, и четири главе имаше звер"* - Данило сасвим јасно указа на који се начин подели на четири дела Александрово царство: јер, говорећи о четири главе он управо мишљаше на четири цара која дођоше после Александра. Александар, на самрти, заиста, подели своје царство на четири дела[18].

25. Затим, говори (Данило), *"четврта звер, које се требаше бојати, страшна и врло јака, и имаше велике зубе гвоздене, јеђаше и сатираше"*. Ко

је та звер ако не Римљани, управо они који јесу гвожђе, и њихово до дана данашњих постојеће царство? Заиста, и "голени његове" како је казано, "беху од гвожђа". После тога, љубљени (Теофиле), остају још само стопала ногу тог лика, чији се један део састоји од гвожђа, а други од земље, при чему су оба дела помешани један са другим. Кроз палце ногу (лика), Данило тајанствено указа на десет царева који ће устати из њега[19]. О њима он и говори: "и четврта звер... имаше десет рогова. Гледах рогове, и где, други мали рог израсте међу њима, а три прва рога ишчупаше се пред њим".[20] Овим (рогом) је, заправо, показан нико други до управо антихрист устајући, који ће и обновити царство јудејско. Када (пророк) говори да ће антихрист ишчупати три прва рога, то јасно указује на три цара - египатског, ливијског и етиопског, које ће антихрист убити у боју. Он ће бити тај који ће, победивши све, а сам будући страшни и окрутни тиранин, покренути невољу и гоњење Светих, над којима ће се преузнети. И, заиста, Данило говори: "Гледах, и рог тај војеваше са Светима и надвлађиваше их (Дан. 7, 21), докле не би убијена звер и тело јој се рашчини и даде се да изгори огњем (Дан. 7,11).

26. У таквим околностима[21] ће на крају и доћи Камен који ће поразили лик и сакрушити

га, оборивши све царе и подаривши Царство Вишњег Светима. Он и јесте Тај Који постаде као гора велика и Који испуни свецелу земљу. Управо о Њему говори Данило (речима): "*Видех у виђењу ноћном и, гле, као Син Човечији иђаше с облацима небеским, и дође до Старца и стаде пред Њим. И даде Му се власт и слава и царство да Му служе сви народи и племена и језици; власт је Његова вечна, која неће проћи, и царство се Његово неће расути* (Дан. 7, 1314). (Пророк) показа сву власт дату од Оца Сину, Који би проглашен царем *небеских, земаљских и преисподњих*, и Судијом свих (Јн. 5, 28): *небеских* - зато што се Логос родио из суштине[22] Оца пре свега; *земаљских* - зато што Логос постаде и човек међу људима, преобразивши Собом Адама; и, коначно, *преисподњих* - зато што Логос би и мртвима прибројан, благовестивши душама Светих и победивши смрт (Својом) смрћу.

27. Уосталом, тек онда када се буде збило све ово и десет палчева лика претворе се у демократска[23] царства и десет рогова звери разделе се на десет царстава, моћи ћемо да јасније видимо све изне сено, а такође и да размишљамо о томе са довољном очевидношћу.

28. (Према томе) златна глава лика, а такође и лав, беху Вавилонци; плећа и мишице сребрне (лика), а такође и медвед, беху

Персијанци и Миђани; утроба и стегна бакрена (лика), а истовремено и рис, беху Грци, који ојачаше од времена Александра (Македонског); голени гвоздене и звер страшна и ужасна јесу Римљани, који владају до ових времена. Стопала ногу (лика) од гвожђа и земље, а такође и десет рогова - то су (царства) која ће настати у будућности. Рог потпуно одељени, мали, који израсте јесте антихрист (који ће се подићи) усред њих[24]. Камен који поражава и обара лик, (Камен) Који испуња ва сву земљу јесте Христос, Који долази с Небеса и доноси суд свету[25].

29. Све ово, љубљени (Теофиле), саопштавам ти не без бојазни, иако и с добром намером, по преобилној љубави Христовој. И, заиста, ако блажени Пророци, који живљаху пре нас, знаху за те (ствари) и, у исто време, не жељаху да отворено говоре о њима да не би изазвали смућење у душама људи, те само прикривено, у причама и загонетка ма расуђиваху о њима, говорећи овако: *"Овде је ум, који има мудрост"* (Отк. 17, 9), колико се више подвргавамо опасности ми, осмеливши се да јавно говоримо о томе што Пророцима би казано тајно? Но, погледајмо даље шта се мора десити са том нечистом блудницом[26], каквом се и коликом се великом делимичном мучењу, још пре (свеопштега) Суда[27], она има да

подвргне у сили гнева Божијега?

30. Дођи, блажени Исаија, устани и реци јасно шта си нам прорекао о граду - великоме Вавилону? Јер ти рече о Јерусалиму - и испуни се, а каза о овоме јасно: *"Земља ваша опусте, градови ваши су огњем попаљени; ваше њиве једу туђини на ваше очи и пустош је као што опустошују туђини. И оста кћи сионска као колиба у винограду, као сеница у градини од краставаца, као град опкољен"* (Иса. 1, 78). Дакле, шта? Зар се све то већ не догоди? Зар се не испуни све што си казао? Зар није опустошена јудејска земља њихова? Зар није сажежено светилиште њихово, зар нису разрушени зидови и разорени градови? Зар земљу њихову не прождраше туђини? Зар земљом њиховом не владају Римљани? Зар и тебе (самога) безаконици по мржњи не претестерисаше, као што и Христа разапеше? Уосталом, ти умре у свету, али и даље живиш у Христу.

31. Дакле, кога од вас (Пророка) заволех више од свију ако не тебе (Исаија)? Но, и Јеремију убише камењем. Дакле, (да ли) Јеремију више (заволех)? Но, и Данило сведочи. Отуда ли сам тебе, Данило, дужан да хвалим више него све друге? Али, и Јован нелажно говори. Каквим ћу, стога, устима и језиком прослављати вас, а више од свега тог Логоса, Који говораше кроз вас? Истина, ви умресте

заједно са Христом, али ћете живети у Богу (Римљ. 6, 8; Колош. 2, 20). Почујте и узрадујте се! Све што изрекосте, све се то у одређено време и испуни. Сви то сазнасте унапред и затим објависте свим поколењима речи Божије, и тако послужисте свим народима. Ви отворено бејасте објављени као пророци да бисте свима омогућили спасење. И, заиста, пророк управо и бива истинити пророк када унапред објави оно што ће бити и када се испуни (пророковано). Сви они беху ученици доброга Учитеља. Ето зашто се по заслуги (вашој) и обраћам вама као живим (сведоцима). Тим више што већ имате венац живота и нетрулежности, намењен вам на Небесима.

32. Реци ми, блажени Данило, даметни ми убеђености, вапијем ти! Ти пророкујеш о лаву у Вавилону, (у том Вавилону) у коме ти сам беше заробљеник. Ти говориш и о медведу: заиста, ти тада још беше у свету и виде оно што се дешаваше (са њим). Затим, говориш и о рису: а откуда си о томе могао знати? Јер тада већ беше мртав. И ко те научи томе, ако не Онај Који сатка тебе у утроби матере, то јест Логос Божији? Заиста, ти рече и не слага. Јер, рис уста, дође јарац, порази овна, сакруши му оба рога и сатре га ногама, осили се и узвиси. А по паду његовом нарасташе четири рога под њим (в. Дан. 8, 78). Узрадуј се, блажени Данило, јер

не паде у заблуду: испуни се и ово све.

33. После овога поново разјасни ми (следећу реченицу): *"звер четврта, страшна и ужасна, и имаше велике зубе гвоздене, и канџе од бакра, јеђаше и сатираше, и гажаше ногама остатак (Дан. 7, 7). И, ево, управо у садашње време влада "гвожђе"; оно сакрушује и сатире све; ево, оно потчињава (себи) све, упркос њиховим жељама. И ми видимо све ово и прослављамо Бога, тобом научени.*

34. *Но будући да имасмо намеру да говоримо о блудници, то дођи и ти, блажени Исаија: погледаћемо шта говориш о Вавилону. "Сиђи и седи у прах, девојко, кћери Вавилонска; седи на земљу, нема престола, кћери Халдејска; јер се нећеш више звати нежна и љупка. Узми жрвањ, и мељи брашно, откриј косу своју, изуј се, загали голени, иди преко река. Откриће се нагота твоја, и видеће се срамота твоја; осветићу се, и нико ме неће омести. Име је избавитељу нашем Господ над војскама, светац Израилов. Седи ћутећи, и уђи у таму, кћери Халдејска, јер се нећеш више звати госпођа царствима.*

35. *Разгневих се на народ свој, јер си оскврнила наслеђе моје; предадох га теби у руке, а ти им не показа милости; на старце си метала претешки јарам свој. И говорила си: довека ћу бити госпођа; али никад ниси узимала то на ум, нити си помишљала шта ће бити на крају. Сада, дакле, чуј*

ово, ти која живиш у сластима и безбрижно седиш и говориш у срцу своје: ја сам, и нема друге осим мене, нећу бити удовица, нити ћу осиротети. То ће ти обоје доћи одједном у исти дан, да осиротиш и обудовиш, доћи ће ти потпуно ради мноштва чини твојих и ради велике силе чарања твога. Јер си се поуздала у злоћу своју говорећи: нико ме не види. Мудрост твоја и знање твоје преварише те, те си говорила у срцу своје: ја сам, и осим мене нема друге. За то ће доћи на те зло, а нећеш знати одакле долази, и спонашће те невоља да је нећеш моћи одбити и доћи ће на те одједном погибао за коју нећеш знати. Стани сада са врачањем својим и мноштвом чини својих, око којих си се трудила од младости своје, не би ли се помогла, не би ли се оснажила. Уморила си се од мноштва намера својих; нека стану сада звездари који гледају звезде, који проричу свакога месеца и нека те сачувају од онога што ће доћи на те. Гле, они су као плева, огањ ће их спалити, ни сами себе неће избавити од пламена; неће остати угља да се ко огреје, нити огња да би се поседело око њега. Такви ће бити они са којима си се трудила и са којима си трговала од младости своје, разбећи ће се сваки на своју страну, неће бити никога да те избави (Иса. 47, 1-15). Ево шта предсказује Исаија. Погледајмо да ли слично овоме објављује и Јован.

36. Уистину, он беше на острву Патмосу и виде откривење страшних тајни[28], које изложи

подробно и научи њима друге. Кажи ми, блажени Јоване, апостоле и учениче Господњи, шта то виде и шта то чу о Вавилону. Прени се и реци: тим више што и тебе он[29] посла у прогонство[30]. "И дође један од седам ашела који имаху седам чаша, и говори са мношвом и рече ми: Ходи да ти покажем осуду блуднице која седи на водама мношвом, с којом блуднички цареве земаљски, и становници земље опише се вином блуда њезина. И одведе ме у Духу у пустињу. И видех жену где седи на црвеној звери која беше пуна имена (хулних)[31] и имаше седам глава и десет рогова. И жена беше обучена у порфиру и скерлет и накинута златом и драгим камењем и бисерима, и имаше златну чашу у руци својој, пуну гнусоба и погаништина блуда свога. И на челу њезину написано име, тајна. Вавилон велики, мати блудница и гнусоба земаљских.

37. И видех жену где се опија од крви Светих и од крви сведока Исусових. И видевши је, зачудих се чудом великим. И рече ми анђео: Зашто се чудиш? Ја ћу ти казати тајну жене и звери што је носи и има седам глава и седам рогова. Звер коју си видео беше и није, изићи ће из бездана и отићи у пропаст; и зачудиће се они становници земље чија имена нису записана у Књигу живота од постања света, гледајући звер, која беше, и није, и појавиће се.

38. Овде је ум који има мудрост. Седам глава, то су седам гора на којима жена седи; и јесу седам

царева: пет њих паде, и један јесте, а други још не дође, и кад дође мало треба да остане. И звер која беше и није, она је и осми, и од седморице је, и у пропаст иде. И десет рогова које виде, то су десет царева који царство још не примише, него ће као цареви примити власт истог часа са зверју. Ови једно мишљење имају, и своју силу и власт дају звери. Ови ће се Јагњетом заратити и Јагње ће их победити, јер је Господар над Господарима и Цар над царевима; и они који су с Њим, позвани и изабрани и верни.

39. И рече ми: Воде што виде, где седи блудница, то су људи и народи, племена и језици. И десет рогова што виде, и звер, они ће омрзнути на блудницу, и опустошиће је и оголити, и месо ће њено јести, и сажећи ће је огњем. Јер је Бог дао у срца њихова да учине вољу његову, и да учине вољу једну, и да даду своје царство звери, док се не сврше речи Божије. И жена коју виде, јесте град велики, који има царство над царевима земаљским.

40. И после овога видех другога анђела где силази с Неба, који имаше власт велику; и земља се засија од славе његове. И повика снажним гласом, шворећи: Паде, паде, Вавилон велики, и постаде стан демонима и тамница свакоме духу нечистоме (и мрском)[32], и тамница свакога звера нечистог и мрског[33]; јер се жестоким вином блуда њенога напојише сви народи; и цареви земаљски блудничеше са њом, и трговци земаљски

обогатише се од силне страсти њене. И чух глас други с Неба који говори: Изађите из ње, народе мој, да не саучествујете у гресима њеним, и да вас не снађу зла њена. Јер греси њени достигоше до Неба, и Бог се опомену неправде њене.

41. Узвратите јој као што је она вама узвратила, и удвојте јој двоструко по делима њеним; у чашу коју је она наточила, на точите јој два пута толико. Колико је она себе славила и наслађивала се, толико јој дајте муке и жалости; јер у срцу своје говори: Седим као царица, и удовица нисам, и жалости нећу видети. Зато ће у један доћи зла њена: смрт и жалост и глад, и биће сажежена огњем; јер је силан Господ Бог Који јој суди. И заплакаће и зајаукаће за њом цареви земаљски који блудничаше и пироваше с њом када виде дим од пожара њена, стојећи издалека због страха мучења њена, и говорећи: Јао, јао граде велики Вавилоне, граде моћни, како у једном часу дође суд твој! И трговци земаљски заплакаће и зајаукати за њом, што њихове товарице нико више не купује; товарице злата и сребра и драгога камена и бисера и платна и порфире и свиле и скерлета, и сваког мирисног дрвета и свакојаког посуђа од слонове кости и свакојаких судова од најскупљега дрвета, бакра и гвожђа и мермера, и џимета и балсама и тамјана и мира и ливана, и вина и уља, и бела брашна и пшенице, и говеда и оваца, и коња и кола, и тела и душа људских. И воће које жели

душа твоја удаљи се од тебе, и све масно и сјајно отиде од тебе, и никад га више нећеш наћи. Трговци ових ствари, који се обогатише од ње, стаће издалека због страха мучења њена плачући и јаучући, и говорећи: Јао, јао, граде велики, обучени у свилу и порфиру и скерлет и накићено златом и бисером, јер у једном часу пропаде толико богатство! И сви заповедници од лађа, и сви који некуда плове, и лађари, и они који раде на мору, стадоше издалека, и викаху гледајући дим од пожара њеног, говорећи: Који град би као овај велики град? И посуше прахом главе своје, и повикаше плачући и ридајући, говорећи: Јао, јао, граде велики, у коме се обогатише богатством његовим сви који имају лађе на мору, јер у једном часу опусте!

42. Весели се над њим, Небо, и Светитељи, и Апостоли и Пророци, јер изрече Бог суд ваш над њим. И један анђеол узме камен велики као воденични, и баци у море, говорећи: тако ће са хуком бити бачен Вавилон град велики, и неће се више наћи; и глас гудача и певача и свирача и трубача неће се чути више у теби; и никакав мајстор ни од каква заната неће се више наћи у теби, и хука камена воденичнога неће се чути у теби; и светлост светиљке неће се више показати у теби, и глас женика и невесте неће се више чути у теби; јер трговци твоји беху великаши земаљски, и од твојих мађија преварени бише сви народи, и у њему се нађе крв пророка и Светих и свих

посечених на земљи (Отк. 17, 1-18; 18,1-24).

43. Према томе, у овим речима су, са изузетном јасноћом, показана она мучења и онај делимични суд коме ће бити подвргнут он[34], од стране тирана што ће се подићи у томе времену. Треба нам (сада) да, кроз брижљиво испитивање, кажемо, такође, и о времену, то јест оном одређеном тренутку када све ово треба да се догоди и када ће мали рог израсти међу тиранима. А будући да голени гвоздене, које још увек владају, треба да уступе место стопалима ногу и палцима - како то и произилази сагласно са разјашњењем лика и показатељем страшне звери, на шта претходно већ указасмо - (питамо се) у које ће се тачно време гвозђе и земља смешати уједно? Све ово, што подлеже расуђивању, показа нам Данило. Он говори о овоме: *"И утврдиће завет са многима за недељу дана. А у половину недеље укинуће жртву и принос"*[35] (Дан. 9, 26). Поменувши ту "једну" седмицу, Данило, наравно, значи ту последњу (седмицу), која ће се збити у последња времена, пре краја света. Половину те седмице заузеће два пророка: Енох и Илија. Они ће, одевени у вреће, проповедати током хиљаду и две стотине и шездесет дана[36], објављујући покајање Народу (Божи јем) и свим народима.

44. У Писму је указано на два јављења

Господа и Спаситеља нашег. Једно, то јест прво, би у телу с поругом, због унижења Његов ог, како и пророкова још Исаија, говорећи: *"И видесмо Га, и не имаше обличја, ни лепоте, но презрен беше и одбачен између људи: болник и вичан болестима, (и као један од кога свако заклања лице), презрен да Га ни за што не узимасмо"* (Иса. 53, 23). А на друго јављење Његово (Писмо) указа као на славно, када ће Он доћи с небе са са силом ангелском и славом Очевом, како и говори (један) пророк: *"Очи ће ти видети Цара у слави његовој"* (Иса. 33, 17), а такође (и један други): *"Видех у виђењу ноћном и, гле, као Син Човечији иђаше на облацима небеским, и дође до Старца и стаде пред Њим. И даде Му се власт и слава и царство да Му служе сви народи и племена и језици. Власт је његова власт вечна, која неће проћи и царство се Његово неће расути"* (Дан. 7, 13-14)[37]. Саобразно овим двама јављењима указано је и на двојицу претеча. Први од њих беше Јован, син Захарије, који у свему постаде претеча и весник Спаситеља нашега: он благовести свима о небеској светлости што ће се јавити у свету[38]; он (Му) би претеча чак и у утроби матере, будући први зачет у Јелисавети, да би и на тај начин могао да покаже, чак, и дечици, која се још увек налазе у утроби матерњој, долазеће им ново рођење (Исуса Христа) од Духа Светога и Дјеве[39].

45. Јован, чувши целив Маријин, разигра се у утроби матере (своје), радујући се томе што у утроби (Маријиној) виде зачетога Бога-Логоса. Затим, проповедајући у пустињи, он се јави народу као весник крштења покајања, и унапред показа спасење (паганским) народима, који проводе живот у пустињи света[40]. После тога, на Јордану, он лично посведочи и показа на Спаситеља Израиловог, говорећи: *"Гле, Јагње Божије, Које узима на Себе грехе света"* (Јн. 1, 29). Он, потрпевши смрт од Ирода, први објави и онима који се нахођаше у аду: он и тамо би претеча, најављујући да ће и тамо сићи Спаситељ да би избавио душе Светих из руку смрти.

46. А будући да лично Спаситељ би почетак васкрсења свих људи, то је требало да Господ, кроз Кога ће се савршити и Суд свецелом свету, први и једини васкрсне из мртвих да би они који се достојно подвизавају по заслуги примили венце од Њега - тог доброг Судије, Који лично први победи на попришту (које Му предстојаше да прође), Који се вазнео на Небеса и заседе с десне стране Оца, и Који ће се изнова на крају света јавити као Судија. Неопходно је било да се Његове претече (и у овоме) јаве као претходница, како о томе (Сам Господ) говори кроз Малахијуангела[41]: *"Ево, ја ћу вам послати Илију пророка, пре него што дође*

велики страшни Дан Господњи. И он ће обратити срце отаца к синовима, и срце синова к оцима њиховим, да не дођем и не затрем земљу" (Малах. 4, 5)[42]. Они ће, јавивши се заједно, објавити наступајуће јављење Христово с Небеса. Они ће, такође, чинити и знамења и чудеса да би на тај начин тргли људе из све грђега бешчашћа и безакоња њиховог и обратили их к покајању.

47. Јован говори: иИ даћу двојици сведока Мојих и прорицаће хиљаду и двеста и шездесет дана (тј. половину седмице, о којој говораше Данило), обучени у вреће. Ови су две маслине и два светилника што стоје пред Господом земље. И ако им ко учини неправду, огањ излази из уста њихових и прождире непријатеље њихове; и ко им буде хтео учинити неправду, он мора тако погинути. Ови имају власт да затворе небо, да не падне дажд на земљу у дане њихова пророковања; и имају власт над водама да их претварају у крв, и да ударе земљу сваком муком кад год буду хтели. И кад сврше сведочење своје - пази што говори Пророк! - звер што излази из бездана учиниће рат са њима, и победиће их, и убиће их" (Отк. 2, 37), зато што неће хтети да узнесу славу антихристу, то јест оном израслом малом рогу, који ће, погордивши се коначно у срцу, почети себе да преузноси и прославља као бога, да прогони Свете, а хулиће, такође, и на Христа. И све то (биће) по речи Даниловој: "Гледах рогове

и, гле, други мали рог израсте међу оним, а три прва рога ишчупаше се пред њим; и, гле, очи као очи човечије беху на том рогу, и уста која говораху велике ствари. И отвори уста своја на хулу против Бога, и рог тај поче да води рат против Светих и победи их док не би убијена и не погибе звер и тело јој се предаде на сажежење огњем”[43] (Упор. Дан 7, 8,11).

48. Будући да, такође, треба мање или више подробно размотрити и начин на који им Дух Свети уз помоћ броја тајанствено показа име антихристово, то ћемо се сада усредсредити на подробније разматрање свега што се тиче датог питања. Јован говори овако: ”И видех другу звер где излази из земље, и имаше два рога као у јагњета, и говораше као аждаја. И сву власт прве звери чињаше пред њом; и учини да се земља и који живе на њој поклоне првој звери, чија се смртна рана исцели. И чињаше знамења велика, па учини да и огањ силази с неба на земљу пред људима. И обмањује оне који живе на земљи чудесима, која јој бише дана да чини пред звери, говорећи онима који живе на земљи да начине лик звери, која имаде рану од мача и оста жива. И би јој дано да да дух лику зверином, да лик звери проговори и учини да буду побијени они који се не поклоне лику звери. И учини све, мале и велике, богате и сиромашне, слободњаке и робове, да им даду жиг на десној руци њиховој или на челима њиховим. Да нико не може ни купити ни

продати, осим ко има жиг, име звери или број имена њена. Овде је мудрост. Ко има ум нека израчуна број звери; јер број човеков и број њен је шест стотина шездесет и шест" (Откр. 13,11-18).

49. У датом случају "зверју која излази из земље" Јован назива царство антихристово које ће наступити, а под "два рога" (мисли) како на самога антихриста, тако и лаж-пророка који ће се јавити заједно са антихристом. Речи: "и имаше два рога као у јагњета" (означавају) да ће антихрист желети да се приказује сличним Сину Божијем и да ће самога себе показивати као цара. Речи: "и говораше као аждаја" - указују на то да антихрист јесте обманитељ и да истине нема у њему. А реченица: "И сву власт прве звери чињаше пред њом; и учини да се земља и који живе на њој поклоне првој звери, чија се смртна рана исцели", означава то да ће антихрист, на тај начин, у складу са законом Августовим, од чијег се (времена) и утврди Римско царство, лично издавати наредбе и, владајући над свима, завести поредак, а све то да би на тај начин стекао себи још већу славу. Управо то и јесте звер четврта, чија глава би поражена и потом изнова излечена. Управо ће се она, упркос томе што ће (Римско царство)[44] бити разрушено, обезслављено и раздељено на десет круна, а будући обдарена посебном вештином, снова излечити и обновити. Управо то и хтеде да

изрази пророк када рече: "И би јој[45] дано да да дух лику зверином". Заиста, антихрист ће изнова дати том лику дух и силу помоћу закона које ће обзнанити и убиће све који се не буду поклонили пред ликом звери. Јер је речено: "И учини све, мале и велике, богате и сиромашне, слободњаке и робове, да им даду жиг на десној руци њиховој или на челима њиховим. Да нико не може ни купити ни продати, осим ко има жиг, име звери или број имена њена". Заиста, будући лукав и надмен према слугама Божијим из жеље да их истреби и прогна из света због тога што му не приносе славу, он ће наређивати свима свугде да се постављају олтари тако да нико од Светих не би могао ни да купи, ни да прода ако претходно не принесе жртву. То ће бити тај жиг који ће бити утискиван на десну руку. А жиг на челу указује на то да ће сви бити овенчани и да ће носити на глави огњени венац, али не (венац) живота, већ смрти. Управо тако и поступи са Јудејцима Антиох Епифан, сиријски цар, који произађе из рода Александра Македонског. И он, такође, узгордивши се у срцу своме у та времена, изда наредбу да сви поставе жртвенике пред вратима (својих домова), да приносе жртве и да, овенчавши се бршљенима, врше обреде у част Дионису; он заповеди да се - после претходнога мучења, бијења и саслушавања - погубе сви који

не хтедоше да се повинују (овој наредби). Међутим, сам он прими достојну плату од Господа, праведнога Судије и свевидећег Бога, јер сконча тако што га прождраше црви. Ако ко жели да се са свим овим подробно упозна нека прочита књиге Макавејске: у њима је све ово показано.

50. Сада ћемо се (поново) вратити теми нашега разматрања[46]. У и том случају, сам ће (антихрист) прибећи лукавству, хотећи да у свему подјарми Свете. Пророк и апостол говори: *"Овде[47] је мудрост. Ко има ум нека израчуна број звери; јер број човеков и број њен је шест стотина шездесет и шест"*. Према томе, у погледу његовога имена нама је немогуће рећи ишта одређено; ми само можемо да претпоставимо како о том питању размишљаше и како научен би блажени Јован. Јер ће се тражено (име) обелоданити тек тада када се буде јавио сам (антихрист). Међутим, толико колико знамо, макар и претпостављајући, говорићемо (о датоме питању). Ствар је у томе што ми налазимо много имена која одговарају том броју; такво је, на пример, (име) Титан, прастаро и славно име, или Евантас: и оно, такође, одговара том броју; а могуће је навести и многа друга (имена). То већ рекосмо када говорисмо о томе да се зацели рана прве звери и да антихрист даде

лику могућност говора, то јест да му предаде силу. Свима је јасно да су они који још увек владају - Латини; отуда, ако преведемо (то име) у смислу имена једнога човека, тада ћемо схватити: Латинанин[48]. Међутим, не треба унапред предсказивати да ће (име антихристово) заиста бити такво, исто као што не треба ни порицати да оно неће бити овакво или онакво. Уопште (узевши) ми треба да са страхом држимо у чистом срцу тајну Божију и да са вером чувамо оно што предсказаху блажени Пророци, а све то да не бисмо, знајући унапред о томе што се има десити, пали у смућење када то и наступи. Када се буде навршило одређено време, тада ће се открити и сами онај о коме (све) то би предсказано, баш као што ће (тада) свима бити откривено и (његово) име.

51. Но, оне који с ревношћу изучавају речи Божије можемо убедити не само овим речима, већ (им истину) можемо показати и на основу многих других сведочанстава. Тако Данило говори: *"А ови ће се избавити из руку његових: Едом, Моав и главни део синова Ам нових"* (Дан. 11, 41). Јер, то и јесу они који се придружују антихристу због сродства (са њим) и који га постављају за цара свога. Едом - то су деца Исављева (1. Мој. 36,89,43), а Амон и Моав - то су деца која су се родила од две кћери Лотове

(1. Мој. 19, 3738): род њихов се продужава и до данашњег времена. И Исаија говори: *"На Едомце и Моавце дигнуће руке своје, и синови Амонови биће им покорни"* (Иса. 22,14)".

52. Према томе, антихрист ће - јавивши се од њих у одређено време[49], овладавши на бојном пољу трима од десет рогова, искоренивши коначно та (три рога), тј. Египат, Либију и Етиопију, опљачкавши (од њих) плен и богатство, подчинивши себи и преосталих седам рогова - почети[50] да се надима у срцу и горди пред Богом као да је онај који влада свим живим. Први његов напад биће на Тир и Сидон и околну земљу. Заузевши, пре свега, те градове, он ће изазвати страх и у другим (градовима), како о томе говори Исаија: *"Стиди се, Сидоне, рече море; не мучим се порођајем, не рађам, не одгајам младиће, не подижем девојке. Као што се ожалостише кад чуше за Мисир, тако ће се ожалостити када чују за Тир"* (Иса. 23, 45).

53. Када се све ово тако и деси, љубљени (Теофиле), и када буде сасекао три рога, антихрист ће почети да приказује себе као бога, по речи Језекиљевој: *"Што се понесе срце твоје те велиш: ја сам Бог (Језек. 28,2). На сличан начин и Исаија (говори): "А говорио си у срцу своме: изаћи ћу на небо, више звезда Божијих, подићи ћу престо свој, и сешћу на гори високој на страни северној. Изаћи ћу у висине над облаке, изједначићу се с Вишњим. А*

ти се у пакао сврже, у дубину гробну" (Иса. 14, 13-15). А Језекија (опет) говори: "Хоћеш ли пред крвником својим казати: ја сам Бог, кад си човек а не Бог у руци онога који ће те убити? " (Језек. 28, 9).

54. Пошто, на тај начин, показасмо пророчанства (о питању) порекла, јављења и убијења антихриста, а такође и о његовом скривенопоказаном имену, размотрићемо, такође, и деловање његово. Он ће призвати к себи сав народ (јудејски)[51] са свих страна на које (овај беше) расејан. Он ће их присвојити себи као своју сопствену децу; објавиће им да ће обновити (њихову) земљу и обновити њихово царство и храм, и све то да би се они поклонили њему као богу, по речи Пророка: *"Сабра сву силу своју од истока сунца до запада сунца; и све оне које сазва и чак оне које не позва - сви кренуше заједно са њим"*[52]. И Јеремија, користећи се у погледу антихриста погодном сликом, говори овако: *"Као што јаребица лежи на јајима али не излеже, тако ко сабира богатство али с неправдом; у половини дана својих оставиће га и најпосле ће бити луд"* (Јерем. 17, 11).

55. Наравно, предмету наших разматрања неће нашкодити ако кажемо (реч и) о лукавости те животиње, као и то да се пророк пророкујући не без разлога послужи управо причом о тој животињи. Заиста, јаребица,

будући сујетна животиња, када види близу себе гнездо друге јаребице са птићима, она - ако је отац њихов одлетео по храну, опонашајући цвркут (оца њиховог) призива их к себи. Птићи, мислећи да се пред њима налази њихов отац, устремљују се к јаребици. И, гле, она се горди међу туђом децом као да се налази међу својом сопственом. Када се, пак, врати прави отац и почне да их призива истинским гласом, птићи препознавши (тај глас) напуштају обманитељку и враћају се истинскоме оцу. Управо се оваквом причом послужи Пророк, говорећи о антихристу који ће призвати к себи човечанство, желећи да оно што је туђе учини својим; који ће објавити свима лажно избављење, будући да ни сам себе заправо не може да спасе.

56. Он ће присајединити себи народ, који свагда беше неверан Богу и (тај ће народ), по његовој заповести, почети да прогони Свете као своје непријатеље и противнике, како о томе и говори Јеванђелист: "У некоме граду беше некакав судија који се Бога не бојаше и људи не стиђаше. А у ономе граду беше једна удовица, и онда долажаше к њему говорећи: 'Одбрани ме од мога супарника.' И не хтеде задуго. А најпосле рече у себи: Ако се и не бојим Бога и људи не стидим, но будући да ми досађује ова удовица, одбранићу је, да ми једнако не долази и не додијава" (Лк. 18, 35).

57. Судијом неправедним, који се Бога не боји и људи не стиди, (Јеванђелист) без сумње назива антихриста, који ће, будући (да је) син ђавољи и сасуд сатанин, од тренутка свога зацарења почети да се горди пред Богом и приказује као онај који се заиста не боји Бога и не стиди Сина Божијега, Судије свију. А под удовицом, која - како он говори - беше у граду, он мисли на Јерусалим, који се заиста показа удовицом, остављеном од савршеног и небеског Женика, удовицом која иште освету од смртнога човека зато што је Христос одбаци. Она Христа назва противником својим, а не Спаситељем, зато што не чу оно што рече пророк Јеремија: *"Зато што не повероваше Истини говориће тада народу томе и Јерусалиму дух заблуде"* (упор. Јерем.4 11). И Исаија на сличан начин (говори): *"Што народ овај не мари за воду силоамску која тече тихо, и радује се Ресину и сину Ремелијину: Зато, ево, Господ ће навести на њих воду из реке силну и велику, цара Асирскога (и сву славу његову) (Иса. 8, 67). Исаија "царем асирским" симболично назива антихриста, слично томе као што и други пророк говори: "И он ће бити мир; када дође Асирац у земљу нашу и кад се попне на горе ваше "* (Мих. 5, 5)[53].

58. На сличан начин и Мојсеј, предвиђајући да ће народ (јудејски) одбаци и одрећи се

Спаситеља света и прионути уз заблуду, да ће изабрати земаљскога цара и одрећи се Небескога, говори овако: "Није ли то сакривено код мене, запечаћено у ризницама мојим? Моја је освета и плата, у своје време стукнуће нога њихова (јер је близу дан пропасти њихове" (4. Мој. 32. 34-35). И тако се они спотакоше у свему и ни у чему се не показаше сагласни Истини: ни Пророцима, с обзиром на то да побише и саме пророке; ни гласу Еванђеља, будући да разапеше и самога Спаситеља; они не повероваше ни Апостолима, будући да и њих прогонише; они свугде посташе злочинци и издајници Истине; они се показаше више као богомрсци него као богољупци. Они (тј. јудејски народ) ће, искористивши погодну прилику, у то време тражити освету од смртнога човека, устајући на слуге Божије. А он ће, погордивши се уз њихову помоћ, почети да против Светих објављује указе са наредбама да их свугде убијају у случају да неће да га поштују и да му се клањају као богу.

59. О овоме Исаија говори овако: "Тешко бродским крилима[54] земље, с оне стране река етиопских, која шаље посланике преко мора, у лађама од сите по водама говорећи: идите, брзи гласници, к народу расејаном и опљачканом; к народу размереном и погаженом, којему земље разносе реке" (Иса. 18, 2).

59. А то смо управо ми који се надамо у Сина Божијега и због тога трпимо гоњења и страдамо од стране неверника (и злих људи). "Крила бродска" јесу (помесне) Цркве, а море јесте свет, у коме Црква, попут брода на пучини, бива бацана (тамо-амо), али притом (никада) не тоне. Јер, она има искуснога кормилара - Христа. Она посред палубе носи и победни трофеј, окренут против смрти, то јест (носи са собом) Крст Господњи. Она има прамац - Исток и крму - Запад; труп (њен чини) Југ; као два кормила (служе јој) - два Завета; ужад, затегнута укруг, јесу љубав Христова, која свезује Цркве; Црква носи собом и потпалубље, то јест "бању новог рођења", (бању) која обнавља верујуће.

Својствена јој је и прозрачна танка мрежа - то је Дух с Небеса, Којим се верујући уловљују за Бога. Ту су и гвоздена сидра - то су свете заповести Самога Христа, које су чврсте као гвожђе. Има она (Црква) и морнаре, како са десне, тако и са леве стране - то су служећи свети Ангели, благодарећи којима се Црква непрестано држи и бива одбрањивана. На њој су и лестве (од ужади), које воде на висину јарбола - то је слика знамења страдања Христовог, слика која при влачи верујуће к усхођењу на Небеса. Псифари[55], смештени на врху јарбола - то су хорови Пророка, Мученика

и Апостола, успокојених у Царству Христовоме.

60. О гоњењима и мучењима којима ће бити изложена Црква од стране противника говори и Јован[56]: "И знак велики показа се на Небу: Жена обучена у сунце, и месеци под ногама њеним, и на глави њеној венац од дванаест звезда: и она беше трудна, и викаше од болова мучећи се да роди. И показа се други знак на Небу, и, гле, велика црвена аждаја која имаше седам глава и десет рогова; и на главама њеним седам круна; и реп њен вуче трећину звезда небеских, и баци их на земљу. И аждаја стаде пред женом која је требало да роди, да када роди прождере дете њено. И роди мушко Дете, које ће напасати све народе Далицом гвозденом; и Дете њено би узето к Богу и престолу његову. А жена утече у пустињу где имаше место припремљено од Бога, да је онде хране хиљаду и двеста шездесет дана " (Отк. 12, 1-6). "И када виде аждаја да би збачена на земљу, поче прогонити жену која роди мушко Чедо. И жени бише дата два крила орла великога да одлети у пустињу на место своје, где ће се хранити време и времена и пола времена, далеко од змије. А змија испусти за женом из уста својих воду као реку, да би је река однела. И земља поможе жени, и отвори земља уста своја и прогута реку коју испусти аждаја из уста својих. И разгневи се аждаја на жену и отиде да ратује са осталима из семена њеног, који држе заповести Божије и имају сведочанство Исуса

Христа (Отк. 12, 13-17).

61. Изразом *"женом, обученом у сунце"* Јован веома јасно означи Цркву, обучену у, блиставији од сунца, Логос Очев. Говорећи о *"месецу под ногама њеним"* (он мисли на то) да је Црква, слично месецу, украшена небеском славом. А израз: *"И на глави њеној венац од дванаест звезда"* указује на дванаест Апостола, посредством којих је утврђена Црква. *"И она беше трудна, и викаше од болова мучећи се да роди"* - то значи да Црква никада неће имати мира, рађајући из срца Логоса, и да ће истовремено у свету бивати изложена гоњењима од стране неверника. *"И роди мушко Дете, које ће напасати све народе палицом гвозденом"* - то јест мушко чедо и савршенога Хрис та, Сина Божијега, Бога и човека, пророкованог Пророцима: управо Њега вечно рађа Црква и (о Њему) учи све народе. Израз: *"и Дете њено би узето к Богу и престолу његову"* - означава да Небески Цар, а не земаљски јесте Онај Којега Црква вечно рађа, како о томе и Давид пророкује, говорећи: *"Рече Господ Господу моме, седи с десне стране Моје, док не положим непријатеље твоје у подножје ногу твојих"* (110, 1). Речено је: *"И када виде аждаја да би збачена на земљу, поче прогонити жену која роди мушко Чедо. И жени бише дата два крила орла великога да одлети у пустињу на место своје, где ће се хранити време и времена и пола времена,*

далеко од змије": то и јесу она хиљаду и двестотине и шездесет дана - половина од седам (година) - током којих ће тиранин имати силу и гонити Цркву, која ће бежати из града у град, која ће се скривати у пустињи и у горама, која неће имати ничега другог осим два крила огромнога орла, то јест вере у Исуса Христа, Који, раширивши на Крсту свете Руке, рашири два крила - десно и лево, призивајући тиме све који верују у Њега и покривајући их као квочка своје пилиће". У том смислу и код Малахије се говори: *"И грануће вам Сунце Правде и здравље ће бити на зрацима његовим, и излазићете и скакћете као таоци од јасала"* (Малах. 4, 2).

62. *Говори такође и Господ: "Када, дакле, угледате гнусобу опустошења, о којој говори пророк Данило, где стоји на месту све томе - који чита да разуме - тада који буду у Јудеји нека беже у горе; и који буде на крову да не силази по оно што му је у кући; и који буде у пољу да се не враћа натраг да узме хаљине своје. А тешко трудницама и дојиљама у те дане. Него се молите Богу да не буде бежање ваше ни у зиму ни у суботу. Јер ће тада бити невоља велика каква није била од постанка света до сада нити ће бити. И ако се не би скратили дани они, нико не би остао, али изабраних ради скратиће се дани они"* (Мт. 24,15-22). А Данило говори: *"(А од времена када се укине жртва свакидашња) и постави гнусоба*

опустошења, биће хиљаду и двеста и деведесет дана. Благо ономе који претрпи и дочека хиљаду и три стотине и тридесет пет дана" (Дан. 11,11-12).

63. Блажени апостол Павле у посланици Солуњанима говори: "Али вас молимо, браћо, у погледу доласка Господа нашега Исуса Христа и нашег сабрања у Њему. Не дајте се лако поколебати умом, нити уплашити, ни духом, ни речју, ни посланицом - тобоже нашом - као да је већ настао Дан Христов. Да вас нико не превари ни на који начин; јер неће доћи док најпре не дође отпадништво и не појави се човек безакоња, син пошбли, који се противи и преуз носи изнад свега што се зове Бог или светиња, тако да ће сам сести у храм Божији као Бог, тврдећи за себе да је Бог. Зар не памтите да сам вам ово казивао још када сам био код вас? И сад знате шта га задржава да се не јави до у своје време. Јер тајна безакоња већ дејствује, само док се не уклони онај који је сада задржава. И тада ће се јавити безаконик, којега ће Господ Исус убити духом уста Својих и уништити појавом Свога присуства; онога је долазак по дејству сатанином са сваком силом и знацима и чудесима лажним, и са сваком преваром неправде међу онима који пропадају, зато што не примише љубав истине да би се спасли. И зато ће им Бог послати силу обмане да верују лажи, да буду осуђени сви који не вероваше истини, неш завољеш

неправду" (2. Сол. 2,1-12). А Исаија говори: "Да се развеје нечастиви да не види славе Божије" (упор. Иса. 26,10).

64. Када се то збуде, љубљени (Теофиле), и када се једна седмица раздели на два дела и када се тада обелодани "гнособа опустошења", и двојица пророка и претече Господње саврше своје послање, и када свет, коначно дође до свога свршетка, шта остаје друго ако не јављење с Небеса Господа нашег и Спаситеља Исуса Христа, Сина Божијег, у Кога се надамо и Који доноси сажежење и праведни суд свима онима који не повероваше у Њега? И, заиста, Господ говори: "А када се почне ово збивати, усравите се и подигните главе своје, јер се приближава избављење ваше" (Лк. 21, 28). "И влас са главе ваше неће пгишнути". "Јер као што муња излази од Истока и сине до Запада, тако ће бити и долазак Сина Човечијег. Јер где је труп онде ће се и орлови скупити (Мт. 24, 27-28). Тај "Труп" се образовао још у Рају: јер (још) тамо паде Адам, увучен у заблуду. И још (Господ) говори: "И послаће (Син Човечији) анђеле Своје с великим Гласом трубним; и сабраће изабране своје од четири ветра, од краја до краја небеса" (Мт. 24, 31). Такође и Давид најављујући Суд и Јављење Господње, говори: "Излазак Му је накрај Неба и ход Му до краја његова; нико није скривен од топлоте његове" (Пс. 19, 6). Под топлотом је Давид мислио на сажежење

(огњем). И Исаија говори на следећи начин: "Хајде, народе мој, ући у одаје своје, и закључај врата своја за собом, прикриј се зачас, докле не прође гнев Господњи" (Иса.26, 20). Слично (овоме) говори и Павле: "Јер се открива гнев Божији с Неба на сваку безбожност и неправду људи који држе истину у неправди" (Римљ. 1,18).

65. А о васкрсењу и царству светих Данило говори: "И многи од оних који спавају у праху земаљском устаће, једни на живот вечни а други на срамоту и казну вечну (Дан. 12, 2). И Исаија казује: "Васкрснуће мртви твоји, и моје мртво тело ће устати. Пробудите се, и певајте који станујете у праху; јер је роса која је твоја њима исцељење" (Иса. 26, 19). Господ, такође, говори: многи ће у тај дан и чути глас Сина Божијега, и чувши и живеће" (Јн. 5, 25). Пророк говори[57]: "Устани ти који спаваш и васкрсни из мртвих, и обасјаће те Христос" (Ефес. 5, 14). Јован говори: "Блажен је и свет онај који има удела у првом васкрсењу; над њима друга смрт нема власти (Отк. 20, 6). Друга смрт јесте језеро огњено горуће. И, опет, Господ говори: "Ходите блашловени Оца Мојега, примите Царство које вам је припремљено од постања света" (Мт. 25, 34). А шта говори за нечастиве? "Идите од Мене проклети у огањ вечни који је Отац мој, "припремио ђаволу и анђелима његовим" (Мт. 25, 41). Јован говори: "Напољу су пси и врачари и

блудници и крвници и идолопоклоници и сваки који воли и чини лаж' (Отк. 22, 15), зато што је удео њихов у геени огњеној. Слично говори и Исаија: "И излазиће и гледаће мртва тела оних људи који се одметнуше од Мене, јер црв њихов неће умрети и огањ њихов се неће ушсити, и биће гад свакоме телу" (Иса. 66, 24).

66. А апостол Павле, о васкрсењу праведника у посланици Солуњанима говори: "Нећемо, пак, браћо, да вам буде непознато шта је са онима који су уснули, да не бисте туговали као они који немају наде. Јер ако верујемо да Исус умре и васкрсе, тако ће и Бог оне који су уснули у Исусу довести с Њим. Јер вам ово казујемо речју Господњом да ми који будемо живи о доласку Господњем нећемо претећи оне који су уснули. Јер ће сам Господ са заповешћу, гласом арханђела и са трубом Божијом, сићи с Неба, и прво ће мртви у Христу васкрснути, а потом ми живи који останемо бићемо заједно са њима узнесени на облацима у сретање Господу у ваздуху, и тако ћемо свагда са Господом бити (1. Сол. 4, 13-17).

67. Све ово, убравши из Свештенога Писма, као из благомирисног (врта) и сплевши (од убранога) небески венац, ја, по љубави према Господу, и предајем теби, брате мој, љубљени Теофиле, укратко говорећи да би се ти, чувајући с вером оно што је написано и прозирући шта се има догодити, могао

сачувати свакога спотицања, како пред Богом, тако и пред људима, *очекујући блажену наду и јављење (славе великога) Бога и Спаса нашега Исуса Христа* (Тит. 2, 13), (јављење) приликом кога ће се Он, васкрсавши Свете, заједно са њима узрадовати и прославити Оца, Коме нека је слава у бесконачне векове векова. Амин.

НАПОМЕНЕ:

1. Превод са руског: Ипполита, епископа римскога, изложение на основании Священного Писания о Христе и антихристе, и Святител Ипполит Римски, Творения, Свято-Троицкая Сергиева Лавра, 1997 (по репринтном издању Казанаской Духовной Академии, Казан, Типо-литография Императорскаго Университета), стр. 9-46
2. Ово указује на чињеницу да је извесни Теофил сам предложио епископу Св.

Иполиту да размотри читав низ питања у вези са антихристом. Овај спис Св. Иполита настао је као одговор на постављена питања.

3. Фабриције (Нирр. ор. 1716, ап., р. 4) сматра да је тај Теофил исти онај Теофил коме се, по сведочењу Епифанија (I. I, р. 540, 560,590) обраћа Методије Патарски.
4. То јест: то што ћу ти рећи (прим. прев.).
5. Учење о пророцима и богонадахнутости њиховој, Св. Иполит је вероватно преузео од Св. Иринеја Лионског (Упор. Против јереси, књ.IV, гл.20, 5).
6. Из двојнога супротстављања синтагми "Логос Божији" и "Дете Божије" са једне стране, и "Логос" и "човек" са друге стране, потпуно је јасно да појмом "Дете" употребљеним за Логоса Божијег, Св. Иполит је желео да означи стање (само)-унижености Сина Божијега, Који не престајући да буде превечни Логос Божији у исто време постаје и "човек нас ради", то јест биће унижено (упор. Филипљ. 2,4-11).
7. То јест, објашњења, на основу пророштава, учења о Личности Богочовека Христа.
8. То јест "доткавши", "докончавши", "усавршивши": ова реч изражава мисао о смислу крсних страдања Христових у делу прослављења Његовога тела. Том речју се

савршено оповргава свака помисао о докетизму.

9. Учење Св. Иполита о сједињењу у Лицу Исуса Христа двеју природа - Божанске и човечанске - стоји у најближем сродству са учењем Св. Иринеја Лионског (Упор. Против јереси, књ. VI, гл. 20, 4).
10. Веома карактеристични израз који појашњава учешће Светога Духа у прослављењу тела Спаситељевог.
11. Мисли се на Божанство и човештво Христово.
12. Подир - дугачка хаљина јеврејских првосвештеника и царева, са отвором за главу и без рукава. Ово указује на првосвештеничко служење Христово.
13. У неким словенским преводима поред речи "антихриста" стоји и реч "ђавола". То је без сумње произвољни додатак преводилаца или преписивача, будући да ни у једном од три позната грчка рукописа нема помена те речи. Такав додатак, који оправдава мишљење расколничко о антихристу као самом ђаволу, противречи смислу учења Иполитовог, који у истој тој глави, нешто даље, каже да ће антихрист доћи "у лику човека".
14. Мишљење о томе да ће антихрист

произаћи из колена Данова заједно са доказивањем овога мишљења из пророка Јеремије Св. Иполит преузима од Св. Иринеја Лионског (Против јереси, књ.V, гл.30, 2).

15. У Светом Писму оваквога места нема. Св. Иполит је ово преузео највероватније из неког апокрифног списка. Св. Иполит наводи ово место и нешто касније у глави 54.
16. То јест: Даниловом тумачењу сна Навуходоноровог.
17. То јест: од Навуходоносора.
18. Упор. Тумачење на књигу Данила (I), где Св. Иполит отворено указује на то ко су била та четири наследника међу којима је Александар поделио своје царство: Селевк, Димитрије, Птоломеј и Филип.
19. То јест: из Римскога царства.
20. Св. Иполит овај текст не наводи таквим редом речи као што стоји код Данила (в. Дан. 7, 7-8).
21. То јест: у околностима невоља и гоњења које ће покренути антихрист.
22. Буквално: Λογος εκ καρδιας, "Логос из срца (Очева)" - да би се означило унутарње суштинско сродство између Бога Оца и Бога Сина.
23. Под εις δημοκρατιας нужно се мисли

на вишенародност државе тј. Римског царства, које ће се разделити на многе народе и њихове државе. Римска држава ће се разделити на десет засебних држава, у складу са различитостима народа који ће чинити те државе. Овде се, дакле, мисли на вишевлашће које ће уследити, а не на демократију као модерну форму политичког управљања.

24. "Усред њих", то јест: усред тих десет држава на које ће се разделити Римско царство.
25. Садржај глава 20-28 Св. Иполит много подробније и одређеније износи у свом другом спису Тумачење на књигу Даиила (IV, гл 1-8).
26. Под "нечистом вавилонском блудницом" Св. Иполит мисли очевидно на Рим-ско царство, будући да о њему говори у претходној глави. Ово се показује сасвим разумљивим ако обратимо пажњу на то да ће се антихрист, по прозрењу Св. Иполита, зацарити управо у Римском царству, које је у његово време достигло највиши степен разврата, слично древноме Вавилону као синониму свакога разврата.
27. Мисли се на делимични суд који ће се збити пре свеопштега Суда. Рушење царства антихристовог, заснованог на

римској држави, пред долазак Сина Човечијега јесте оно што представља по себи тај делимични, то јест припремни суд.

28. Овде Св. Иполит даје јасно сведочанство у корист канонске ваљаности књиге Откривења Јована Богослова. Ово сведочанство је особито важно с обзиром на то да је у време Св. Иполита било спора о канонској ваљаности ове књиге, и сам Св. Иполит се по овом питању борио са сектом алога и делимично са римским презвитером Кајем, који су порицали истинитост те књиге.
29. Ово јасно указује на то да Св. Иполит поистовећује Рим (тј. Домицијана, римскога цара) са Вавилоном као царством антихриста.
30. Има се у виду прогонство Јована Богослова на острво Патмос за царевања цара Домицијана (Упор. Октр. 1, 9).
31. Речи "хулних", која се налази у тексту Откривења, нема код Св. Иполита (ни у једном његовом рукопису), иако је она овде неопходна.
32. Ово "и мрскога" Св. Иполит је додао тексту Откривења.
33. Одговарајуће место у Откривењу звучи другачије: "и обиталиште свих птица

чистих и нечистих".

34. То јест Вавилон о коме је реч.
35. То јест, Св. Иполит ово место схвата у вези са крајњом судбином света човека, са временом Христовог Другог доласка (упор. Мт. 24:15). Св. Иполит Римски се у тумачењу овог места слаже са Св. Иринејем Лионским (Против јереси књ.5, 25,4). Он то место тумачи у својим "Коментарима на пророка Данила" где излаже подробно разматрање пророчанства Даниловог о седамдесет седмица.
36. Половина од седам година јесте три и по године. Будући да се овде рачуна лунарни месец који има 30 дана, што је преузето из јеврејског рачунања времена, три и по године износи 1260 дана, како у датом случају и наводи Св. Иполит.
37. Св. Иполит наводи ово Данилово место у донекле измењеном облику.
38. Упор. Јн. 1, 5; 3,19-20.
39. "Ново" у смислу необичности, натприродности тога рођења, а такође и у смислу да је Христос Својим рођењем положио темеље новог Живота.
40. То јест: у пустињи овозвештане сујете.
41. Ово место се у три грчке редакције овог списка Св. Иполита преводи на

различите начине. У првој редакцији (Н) сам Малахија се назива ангелом (може бити зато што на јеврејском само име "Малахија" значи - ангео). У другој редакцији (ЕР) реч "ангео" чини предикат друге личности, коју неки коментатори датога места (прочитаногa у овој редакцији) препознају као јеванђелиста Луку, названогa од Св. Иполита тако, по угледу на Јована Богослова, који седам епископа малоазијских цркава назва ангелима (Откр. 2, 3). У трећој, преводној редакцији, (S), реч "ангео" је сасвим замењена речју "пророк". Ми се држимо прве редакције као највероватније.

42. Св. Иполит синтетиче пророштво Малахијино (4, 4-5) са речима Јеванђелиста Луке, који је, такође, дао и истумачио исто пророштво (Лк. 1,17).
43. Св. Иполит наводи речи пророка Данила у слободнијем облику (Дан. 7, 8-11, 21).
44. Овде се сасвим сигурно мисли на Римско царство, о коме се говори непосредно пре овога.
45. Овде се мисли на четврту звер, то јест антихриста.
46. По питању које се тиче антихриста.
47. То јест при разматрању имена

антихристовог.

48. Наведена имена Св. Иполит сматра (следећи Св. Иринеја, упор. "Против јереси" књ.5, гл.30,3) за имена антихристова зато што слова од којих се састоје, ако се узму као бројеви приликом сабирања дају број звери - 666. Титан, $\text{T}\epsilon\iota\tau\alpha\nu$: $T=300, \epsilon=5, \iota=300, \alpha=1, \nu=50 = 666$. Евантас, $\text{E}\alpha\nu\theta\alpha\varsigma$: $E=5, \nu=400, \alpha=1, \nu=50, \theta=9, \alpha=1, \varsigma=200 = 666$. Латинос, $\text{\Lambda}\alpha\tau\epsilon\iota\nu\omicron\varsigma$ = $\Lambda=30, \alpha=1, \tau=300, \epsilon=5, \iota=10, \nu=50, \omicron=70, \varsigma=200 = 666$.
49. То јест, када наступи време доласка антихристовог.
50. Има основа да се мисли да је Иполит био склон да неке тадашње знаке препознаје као знаке који су већ откривали дејство антихриста, будући да су му страшна збивања, којих беше савременик, а кроз које је пролазила хришћанска Црква, давали повода за такве претпоставке. Но, и поред тога што је исказивао претпоставке да је царство антихристово већ почело, Св. Иполит, у исто време, сасвим недвосмислено говори о дејству антихристовом као о нечему што ће да се деси тек у будућности. У својим "Тумачењима на Данила", он отворено говори да време доласка антихристовог још није наступило (Упор. "Тумачења на

Данила; књ.4, гл.16-24). Ето, зашто
сматрамо потпуно оправданим - и не на
штету мисли и учења самога Св. Иполита -
да све дате глаголске облике садашњега
времена који се односе на антихриста
треба преводити будућим временом.

51. Код Иполита стоји само "народ", но
сасвим је јасно да у овом случају Иполит
има у виду управо народ јудејски, што
потпуно потврђује контекст.
52. Самог овог места које наводи Иполит
нема ни у једној од канонских књига
Светога Писма.
53. Ово место из књиге пророка Михеја
примењује на антихриста и савременик Св.
Иполита епископ Викторин Пиктавијски.
54. Мисли се на крила бродска, а то су
ствари весла и једра. Отуда се овде има у
виду цели брод са сом његовом опремом.
55. Псифар је нека врста корпе-
осматрачнице, која се постављала на врху
јарбола да би се вршило осматрање у
циљу навођења брода. Будући да су се за
њу причвршћивала ужад која су
учвршћивала јарбол, то је читава корпа
заједно са тим зракасто распоређеним
ужадима чинила нешто што је личило на
својеврсну круну. Та крунолика корпа, са
за њу причвршћеним мноштвом ужади,

јесте оно што Св. Иполит означава речју "псифар" којом се он користи да би означио служење што га у Цркви имају Пророци, Мученици и Апостоли као осматрачи и као ужад која држе живот и делатност Цркве.

56. 5 Иполит наводи текст Откр. 12, 1-6: 13-17 у нешто слободнијем преводу, али сачувајући основну мисао.

57. Иполит је преузео ове речи из посланице светог апостола Павла, сматрајући их, заједно са Апостолом, речима пророчким. Заиста, оне и представљају једно слободније преношење речи и мисли пророка Исаије (60, 1).

**СВЕТИ ИПОЛИТ РИМСКИ
ИЗЛОЖЕЊЕ О ХРИСТУ И АНТИХРИСТУ НА
ОСНОВУ СВЕТОГ ПИСМА**

<u>ШТАМПАНО</u>	
<u>ИЗДАЊЕ</u>	<u>ИНТЕРНЕТ ИЗДАЊЕ</u>
<i>Књига:</i>	<i>Објављено: 25. фебруар 2012.</i>

АПОКАЛИПСА -
ТУМАЧЕЊЕ
ОТКРИВЕЊА
ЈОВАНОВОГ, стр.317-
347

Издавач: ОБРАЗ
СВЕТАЧКИ,
ПМШ при храму
Свети Александар
Невски

Издато: 2005.

Место: Београд

Превод са руског: Матеј
Арсенијевић

Изворник: Ипполита,
епископа римскога,
изложение на
основании Священого
Писания о Христе и
антихристе, Святитель
Ипполит Римски,
Творения, Свято-
Троицкая Сергиева
Лавра, 1997. (по
репринтном издању
Казанаской Духовной
Академии, Казан,
Типо-литография
Императорскаго

Издаје: ©

Svetosavlje.org

Уредник: прот. Љубо
Милошевић

Основни формат:

Владимир Благојевић

Дигитализација: Зоран
Гаћеша

Коректура: Станоје
Станковић

Дизајн странице:

Станоје Станковић

Университета), стр. 9-46

Рецензенти :

Протојереј Ставрофор
Хаџи-Љубодраг
Петровић

Протојереј Вајо Јовић
Владимир

Димитријевић

Уредник издања : Јован
Србуљ

Технички уредник: Јереј
Велимир Бирманац

Штампа: Будућност,
Нови Сад